

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disputat. XXX. De Augmento habituum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

DISPUTATIO XXX.

De augmento habituum.

SECTIO I.

Quomodo habitus augeantur extensive.

I. *C*irca augmentum extensivum habituum, dari aliquod hujusmodi augmentum in habitibus videtur manifestum, idque non in supernaturalibus tantum, sed naturalibus; nec enim qui facilitatem sentit circa unum obiectum, eandem sentit circa omnia: siquidem qui temperans est circa cibum, non semper est temperans circa potum, nec qui est temperans circa unum cibum, est temperans circa alium, ergo per aliquod aliud habetur facilitas circa unum & alterum obiectum.

II. *Realiter ergo augentur habitus, & additur ipsis de integro aliquid physicum, per quod ad diversa obiecta extenduntur, cum possit esse facilitas circa unum, & non circa aliud, ut ostensum est. Id verò quod additur, non est tantum aliquis modus, ut postea ostendetur, sed alia pars facilitans ad novum obiectum, sicut facilitabat prior pars ad suum. Circa has tamen partes extensivas habituum, probabile videtur non uniri eas propriè inter se unione aliquâ continuativâ, sicut enim actus ipsi voluntatis, à quibus producuntur, non continuantur, ita nec habitus: quamvis existimem contrarium valde esse probabile, & facile defendi posse.*

III. *Nec est ulla ratio cur statuatur habitus isti extensive indivisibiles, indivisibilitate obiectivâ, ut volunt aliqui, licet enim nos hoc modo supra statuerimus species visibiles, urgens tamen ad hoc affirmandum erat ratio, nempe concursus duorum obiectorum mutuo se juvantium ad speciem longius producendam, quam unum seorsum sumptum producere eam potuisset. At verò habitus circa unum obiectum non juvat, per se loquendo, & immediatè potentiam ad facilius eliciendum actum circa aliud, ergo diversissima est ratio de speciebus & habitu. Alia efficax hujus ratio ponetur infra n. quinto.*

IV. *Ratio tamen, quâ ad hoc probandum utitur P. Hurt. d. illâ 16. sect. 4. §. 21. non videtur efficax: dicit enim sequi fore in intellectu simul, imò identificari habitus contrarios in gradibus intensis. Ponamus, inquit, disputationis gratiâ dari habitus in intellectu, si ergo habitus sit obiectivè indivisibilis, idem est habitus intensus scientiæ, qui inclinat ad judicandum animam esse immortalem, & habitus erroris qui inclinat ad judicandum celos esse corruptibiles, hi habitus identificantur secundum hanc scientiam: tum sic, ergo & habitus intensus erroris circa mortalitatem animæ identificabitur cum cognitione de incorruptibilitate materiæ primæ, & hic habitus cum habitu de immortalitate animæ, ergo à primo ad ultimum, intensus habitus erroris & scientiæ circa idem obiectum erunt identificati in eadem animâ. Hoc, inquam, argumentum non convincit quoad hoc præcisè. Respondere enim poterunt contrarij, esse quosdam gradus intensivis in utroque habitu, & quò plus acquiritur unius, eò semper plus deperditur alterius.*

V. *Alio tamen ex capite impugnat hanc sententia: licet enim hi gradus inter se distinguantur intensi-*

ve, debent tamen identificari extensive, ex parte obiecti, alioqui non est habitus extensive indivisibilis, ergo quando diminuitur habitus circa unum obiectum diminui debet circa omnia, quod tamen est aperte contrà experientiam, licet enim quis perdat facilitatem circa unum obiectum, non tamen perdat circa aliud, sed eandem retinet quam antea.

P. Vasquez ait frequentatione actuum acquiri, non novam partem habitus, sed modum quandam, qui modificat partem habitus jam acquisitam; sicut d. 29. §. 3. n. 2. loquutum cum esse vidimus de concursu habitus ad actum. Sed contrà primò, id enim quod per sequentes actus acquiritur, est ejusdem rationis cum eo quod acquirerebatur per primum, ergo est pars habitus, sicut illud. Contrà secundò, hic enim sermo est præcipue de augmento extensivum habitus, in hoc autem non potest id quod acquiritur esse modus præcedentis; probatur, manet quippe primo pereunte; ponamus enim aliquem primò acquisivisse habitum temperantiæ circa cibum, postea acquirat etiam habitum temperantiæ circa potum, hic habitus manere potest altero pereunte, quod patet, si enim quis intemperanter postea se gerat circa cibum, & non circa potum, perdit facilitatem quam acquisiverat circa cibum, manente adhuc facilitatè circa abstinentiam à potu, ergo temperantia circa potum non erat modus temperantiæ circa cibum, cum manere possit; illà pereunte, quod tamen modò planè est impossibile.

SECTIO II.

De augmento intensivo habituum.

Circa augmentum intensivum habituum notandum, aliquando acquiri habitum intensum per unicum actum, si ille sit valdè intensus; unde post actum illum invenit quis summam facilitatem circa actus ejusdem speciei: ut plurimum tamen acquiritur habitus successivè per frequentationem actuum, donec tandem longo usu & exercitatione ad magnam quis facilitatem perveniat.

Quæres, per quos actus intendatur habitus? In primis per actus intensiores intendi habitum non videtur dubium, cum quoad hoc par sit ratio de habitu, & alijs qualitatibus: difficultas est utrum augeri possit habitus intensivè ab actibus ejusdem, vel etiam minoris intensivis. Mihi hac in re videtur probabile quod affirmat Vasquez, posse scilicet habitum intendi per actus sibi in intensivione æquales, imò inferiores. Hoc probatur experientia, quâ nimirum quis postquam se diu per actus, etiam remissos, in virtute aliquâ exercuit, magnam postea facilitatem in ea experitur, ergo hæc facilitas per illos actus paulatim acquiritur, sed hi actus ut supponitur, non sunt intensiores habitu, sed subinde remissiores, ergo possunt actus æqualis, imò minoris intensivis intendere habitum.

II. *Dices primò, ergo habitus intenditur per gradus homogeneos. Resp. primò, id esto diceretur nihil faceret contra nos, qui in lib. de Gen. d. 10. §. 2. non diximus omnes omnino qualitates componi ex partibus*

*Hoc tamen
non est ne-
cessarium.*

tibus heterogeneis, sed solum qualitates operantes univoce, nonnullasque alias, in quibus idem urget argumentum, ut ibidem ostensum est. Secundò tamen respondeo negando sequelam, nec enim semper in qualitatibus operantibus æquivoce servatur inter causam & effectum eadem proportio graduū, sed qualitas minoris intensiois, lux v. g. ut tria potest producere calorem ut quatuor: cum ergo actus sit causa æquivoca respectu habitus, & perfectior illo, poterit actus gradualiter inferior producere habitum in maiore intensioe, quam ipse actus in se habet.

*IV.
Habitum so-
lone ut tria,
tunc non pos-
set lux illa pro-
ducere actum,
sed simul
etiam animam*

Dices secundò, si lux ut tria fuisset producta à calore ut tria, tunc non posset lux illa producere calorem intensiorem suā causā, sed solum calorem ut tria, sed actus iste à quo dicimus intendi habitum fuit productus ab habitu illo, ergo non potest intendere suam causam, nempe habitum. Distinguo minorem, actus iste fuit productus ab habitu adæquate, nego minorem; inadæquate concedo: anima enim est partialis causa illius actus, hoc autem posito, non urget argumentum, ut constat. Citius verò aut tardius producantur habitum intentum actus, quo melius aut peius fuerit dispositum subiectum, minusque habeat de contrario expellendum.

*V.
Habitum
primò pro-
ducuntur
ab actibus,
conferuntur
à solā
animā.*

Hinc constat à quo producantur primò habitus, nempe ab actibus & voluntate seu animā: conferuntur verò à solā voluntate vel animā, quæ tanquam causa quadam universalis suorum effectuum debet illos in absentia causæ magis particularis conservare: nec enim recurrendum est ad Deum, ubi suppetit causa secunda sufficiens, præsertim cum dedecet Deum tanquam causam particularem conservare habitum virtuosum. Semel autem producti habitus

nunquam destruantur, nisi inductione contrarij. Quando autem quis, ubi diu cessaverit ab aliquo actu, sentit subinde difficultatem in eo rursus eliciendo, est, vel quia non ita perfecte excitantur species illius objecti, vel quia diminutus ex parte est habitus per inductionem habitus contrarij, quando enim quis diu cessavit ab aliquo actu, frequentes occurrunt occasiones eliciendi actum contrarium, sicque habitum paulatim dimittit.

Dices, videtur unum habitum non posse expellere alium: ponamus enim aliquem habentem habitum iræ intensum ut 6. & habitum remissum patientiæ, in instante A motum ad iram, in eodem exercere actum patientiæ: in illo instante A, in quo habitus patientiæ elicit actum patientiæ, potuisset pro aliquo priori habitus iræ elicere actum iræ, ergo habitus iræ erat in instante A, ergo non potest illo instante destrui, sic enim simul esset & non esset. Conf. illo instante quo elicit actum patientiæ, habitus iræ movet ipsum ad iram, ut dixi, ergo illo instante est habitus iræ, ergo illo instante non destruitur.

Ad argumentum dico, in illo instante A, quo habitus patientiæ elicit actum patientiæ, potuisse habitum iræ elicere actum iræ, ad hoc tamen non requiritur ut habitus iræ positivè tunc pro illo priori intelligatur existeret, sed sufficit quod existeret tunc præcisiue, hoc est quod instante præcedente extiterit & posset, sed pro aliquo priori non intelligatur destructus. Ad confirmationem Resp. in instantibus præcedentibus instans illud, in quo elicitur actus patientiæ, omnes sex gradus habitus iræ monere & inclinare eum ad iram, at illo instante quo actus patientiæ exercetur, solum movent quinque gradus habitus iræ, sextus enim gradus tunc destruitur, sicque non operatur.

*VI.
Argumentum
tamen con-
tendens non
posse unum
habitum
exelli per
alium.*

*VII.
Ut habitus
operetur, ad
est opus ut
eo instante
existant
& posset, sed
præcisiue.*

DISPUTATIO XXXI.

De habitibus supernaturalibus.

SECTIO PRIMA.

Quid sit habitus supernaturalis, & quomodo differat à naturali.

I. Hactenus in naturalibus versati sumus, habituumque tantum acquiritorum conceptum explicuimus, qui primarius est Philosophi scopus. Cum verò philosophia nostra, ut alibi dixi, Theologiæ subordinetur, eique subserviat, non absereit quadam de habitibus etiam infusis atterere, ad quorum cognitionem non parum naturalium habituum notitia conducit.

*II.
Quid sit
habitum su-
pernaturalis.*

Est ergo habitus supernaturalis *qualitas quedam à Deo animæ infusa ad actus ordinis altioris. & supra naturam vim eliciendos.* Est, inquam, qualitas, accedens scilicet, animæ inhaerens, & ab illius substantiā realiter distincta: nec enim est ex se sufficiens anima, aut angelus ad huiusmodi actuum efficientiam, sed aliud comprincipium requirunt. Huius verò administratio longe nobiliora, quæque non in sublimarium, aut etiam creaturarum rerum communicatione persistunt, sed ad ipsius etiam Dei per gratiam & gloriam participationem assurgunt.

III.

Habitus naturales & supernaturales in multis differunt: primò quòd habitus supernaturales dent

simpliciter posse, ut pote sine quibus, aut aliquo eorum locum supplente (auxilio scilicet Dei extrinseco) actus supernaturales produci omnino non possunt. Habitus verò naturales, licet juvent ac facilius ad actus naturales, & potentiam ad eos inclinent, non tamen sunt ad eorum efficientiam simpliciter necessarij, sed quidquid potest cum illis potentia, potest sine illis. Unde solum dant facile posse, non simpliciter.

Differunt secundò, quòd quoties augetur, seu intenditur unus habitus supernaturalis, intenduntur omnes, cum sequantur gratiam habitualem, & eodem gradu cum illā crecant. Habitus verò naturales, sicut potest unus esse sine alio (nō enim sunt concatenati, sicut supernaturales) ita unus augeri potest, altero valde remisso remanente. Imò aliquando contingere potest, ut dum unus habitus naturalis intenditur, alius eodem tempore remittatur, ut si quis, dum actum naturalem temperantiæ elicit, eliciat simul actum iræ, tunc enim eodem tempore habitus temperantiæ augetur, & minuitur habitus patientiæ.

Quæres, utrum habitus supernaturales intenduntur seu augentur physicè per actus supernaturales, sicut habitus naturales, ut supra diximus, intenduntur physicè per actus naturales? Resp. cum communi Theologo:um sententiā eos non intendi physicè, sed solum moraliter, seu meritòrie.

Ratio est, quia habitus supernaturales habent peculiam

*Differunt
primò habi-
tus natura-
les & super-
nales, quod hi
desimpli-
citer possi-
bile facili.*

*IV.
Secundò,
quia omnes
habitus su-
pernaturalis
augentur
simul, &
equaliter,
non natu-
rales.*

*V.
Habitum
supernat.
non inten-
duntur per
actus phy-
sicè.*

VI.